

תעמולה נאצית

הנאצים עשו שימוש רב-צדדי בתעמולה והרחיבו בהרבה את דרכי השכנוע. נוסף על אינדוקטרינציה אידיאולוגית השתמשו הנאצים באסיפות המונים, באמצעים חזותיים של סמלים ומפגני המונים, ברדיו ובקולנוע. לפני עלותם לשלטון נועדו האמצעים הללו לעורר את שימת-לב הציבור ולהבטיח להם תהודה בכלי התקשורת, ואחרי השתלטותם נועדו לממש את משטרם הטוטליטרי על האוכלוסייה. בטענות שווא, במעשי הסוואה ובשקר יצרו הנאצים הצדקה מדומה לתוקפנות מדינית וצבאית, עוררו התלהבות והזדהות עם מטרותיהם והפחידו ורימו את קורבנותיהם. בספרו מין קמפף ניסח היטלר עצמו את מהות התעמולה המילולית ועוצמתה ואת התפקידים שייחס לה:

'אל מי חייבת התעמולה לפנות? אל האינטליגנציה המדעית או אל המון העם הפחות משכיל? לעולם תופנה רק אל ההמון! לגבי האינטליגנציה... אין תעמולה, אלא לימוד לקח מדעי. תעמולה על-פי תוכנה, איננה מדע, כשם שתיאור של לוח-פרסומת תלויה בכשרון היוצר, המצליח לעורר את ההמון על-ידי צבע וצורה. תפקיד התעמולה איננו בעיצוב אופיו המדעי של הפרט, כי אם בהכוונת ההמון למודעות לעובדות מסוימות... לכן חייבת היא לפנות יותר אל הרגש, ורק באופן מותנה ומוגבל תפנה אל התבונה... יכולת הקליטה של ההמון הרחב מוגבלת ביותר, תפיסתו מועטה, השיכחה רבה, ולכן יש להגביל את נושאי התעמולה למוקדים מעטים בלבד. את אלה יש לעבד ולהחזיר אל ההמון בסימאות, שוב ושוב, עד שאחרון השומעים ידמיין לעצמו את הרצוי...'

על-פי הדברים הללו אפשר לקבוע עקרונות אלה של תעמולתו. התעמולה חייבת להעביר מסר מכוון אל ההמון, כדי שיקלט בו כתכתיב; יש לעורר את הרגש ולא לפנות אל האינטלקט; התעמולה חייבת להיות עממית (Volkstümlich), דהיינו, מותאמת למוגבלות של האדם הפשוט ביותר; התעמולה אינה מבשרת אמת אובייקטיבית, אלא באה להפיץ אמת שפוליטיקאי או שליט רוצה בה.

הנאצים השתמשו בתעמולה במטרה להחדיר את היסודות העיקריים של האידיאולוגיה שלהם ולשנות את דרכי ההתנהגות המסורתיים. מטרת התעמולה היתה להשליט את אורח המחשבה והפעולה של הנאצים בחיי היומיום על כול היבטיהם, בחוג המשפחה ומחוצה לה. לפי היטלר אין להציג לפני ההמון שני יריבים או יותר, כדי למנוע פיצול 'עוצמת המאבק'

(Zersplitterung Der Kampfkraft), אלא חייבים לרכז את שימת-הלב באויב מוצהר אחד – הלא הוא היהודי. התעמולה הנאצית הלבישה את האידיאולוגיה הגזענית על האנטישמיות המסורתית, בתארה את היהודי כאויב העם הגרמני. שני הרכיבים הללו, הגזענות ושנאת

היהודים, היו שלובים במסר התעמולתי, ולפיו סופו של המזיק הביולוגי, היהודי הטפיל, להיכחד. היטלר ראה באנטישמיות נשק תעמולה חשוב. הוא טען כי בכול הארצות שבהן נעזר בתעמולה אנטישמית היתה לה השפעה קטלנית, ואין לוותר עליה כאמצעי במלחמה הפוליטית. לשם כך השתמשו הנאצים בכול הכלים שעמדו לרשותם. הם הראו, למשל, על מסכי הקולנוע סרטים בעלי נימה אנטישמית חזקה, כגון 'היהודי זיס' (Jud Süß). בכך ביקשו לעורר בציבור סלידה ורגש תיעוב כלפי היהודים, והתמונות המבזות מן הגטאות בפולין הכשירו לבבות רבים לקראת רצח 'היהודים המזיקים' וחיסולם. לעומת זאת, כאשר ביקשו להשתיק את קולות המחאה שנשמעו בעולם, ביימו הנאצים הצגות של סדרי חיים 'הגונים' במחנות ריכוז. מפורסמת בייחוד אותה שבויימה בגטו טרזיינשטט.

עקב המקום החשוב שתפסה התעמולה במשטר הנאצי הוקם ב-5 במרס 1933 'משרד הרייך לתעמולה ולהשכלה העם' (Reichsministerium Fuer Volksaufklaerung Sund) (Propaganda, Promi) בראשותו של יוזף גבלס, והיה הגוף ששלט על הרדיו, העיתונות, התיאטרון, הקולנוע והאומנויות. מבנה המשרד הושלם באותה שנה ושבע מחלקותיו מעידות על היקף הפעולה. (1) מינהלה וניהול; (2) תעמולה; (3) רדיו; (4) עיתונות; (5) קולנוע; (6) תיאטרון;

(7) השכלה לעם (שכללה את הספרות). גבלס ייחס לתעמולה, שהיתה בידיו למכשיר שבאמצעותו אפשר היה למשוך במישרין את המוני העם, חשיבות עליונה, והצהיר שאינה אלא אמצעי להשגת מטרה כלשהי, ואם לא הושגה המטרה, משמע שהשתמשו באמצעים לא יעילים. בצדק נאמר על התעמולה הנאצית כי היא לא היתה תחליף לאלומות אלא אחד מרכיביה.